

POSTANOWIENIE

Dnia 6 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Sadowski

Kazimierz Tomaszek (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z wniosku M. D.

przy udziale G. M. I. i następców prawnych R. I. – T. I., S. I., X. I.,

o stwierdzenie nabycia spadku po Y. I.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 6 kwietnia 2022 r.

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich od postanowienia Sądu Rejonowego w B. z 30 kwietnia 2013 r., sygn. I Ns [...],

- 1. uchyla zaskarżone postanowienie w całości i umarza postępowanie w sprawie;**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 14 lutego 2007 r., I Ns (...), Sąd Rejonowy w B. stwierdził, że spadek po R. I., zmarłym dnia 9 czerwca 2006r. w B., ostatnio zamieszkałym w S. (gmina B.), na podstawie ustawy nabyły dzieci: M. D., R. I. i G. M. I. w częściach, t.j. po 1/3 każde z nich (k. 18, I Ns (...)). Powyższe orzeczenie nie zostało zaskarżone i stało się prawomocne.

W dniu 5 marca 2013 roku r. M. D. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po Romanie Iwańczyku na podstawie testamentu.

Postanowieniem z 30 kwietnia 2013 r., sygn. akt I Ns (...), Sąd Rejonowy w B. stwierdził, że spadek po R. I., zmarłym 9 czerwca 2006 r. w B., ostatnio stale zamieszkałym w B., na podstawie testamentu notarialnego z dnia 9 stycznia 2003 r. nabyła córka M. D. córka R. i J. w całości.

W uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy wskazał, że R.I. sporządził w dniu 9 stycznia 2003 roku testament w formie aktu notarialnego przed notariuszem E. B. prowadzącą Kancelarię Notarialną w B. odnotowany w rep. A pod nr (...); w treści testamentu do całego spadku zmarły powołał córkę M. D.. W ocenie sądu, treść i forma złożonego przez wnioskodawczynię testamentu nie budziły żadnych wątpliwości sądu, nie były kwestionowane przez uczestników postępowania. Zgodnie z art. 926 § 1 i 2 k.c. powołanie do spadku na podstawie testamentu ma pierwszeństwo przed dziedziczeniem ustawowym, dlatego też sąd stwierdził nabycie spadku po R. I. w całości na rzecz M. D. na podstawie testamentu z dnia 9 stycznia 2003 roku (k. 73, I Ns (...)). Powyższe orzeczenie nie zostało zaskarżone i stało się prawomocne.

W tej sytuacji, pismem z 19 lutego 2021 r. skargę nadzwyczajną od prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w B. z 30 kwietnia 2013 r., sygn. akt I Ns (...), wywiódł Rzecznik Praw Obywatelskich (dalej: RPO lub Rzecznik), zaskarżając to orzeczenie w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2021, poz. 154; dalej: u.SN), RPO zaskarżonemu postanowieniu zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 669 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1575 ze zm.; dalej: k.p.c.) w zw. z art. 677 § 1 k.p.c. w następstwie pominięcia dyspozycji art. 199 § 1 pkt 2 *in fine* w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., poprzez wydanie rozstrzygnięcia o stwierdzeniu nabycia spadku mimo, że sprawa o tym samym przedmiocie została już wcześniej prawomocnie rozpoznana; tj. wobec nieuwzględnienia przez Sąd Rejonowy w B. faktu, iż w obrocie prawnym w chwili zainicjowania postępowania w sprawie I Ns (...) funkcjonowało już prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego w B. z dnia 14 lutego 2007 r. wydane w sprawie o sygn. I Ns (...), stwierdzające nabycie

spadku po tej samej osobie – R. I. synu M.- zmarłym dnia 9 czerwca 2006 r., ostatnio zamieszkałym w B..

Niezależnie od powyższego – stosownie do treści art. 89 § 1 pkt 1 u.SN – zaskarżonemu orzeczeniu Rzecznik zarzucił naruszenie konstytucyjnej zasady zaufania do państwa oraz zasady bezpieczeństwa prawnego, wywodzonych z art. 2 Konstytucji RP, konstytucyjnego prawa do dziedziczenia, chronionego w art. 21 ust. 1 i 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, konstytucyjnego prawa do sądu gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, z uwagi na wydanie drugiego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po R. I., które odmiennie rozstrzyga kwestię dziedziczenia po zmarłym, co oznacza, że zainteresowani nie uzyskali wiążącego stanowiska sądu i obecnie znajdują się w stanie niepewności prawnej, ponieważ nie mogą legitymować się jednoznacznym potwierdzeniem nabycia uprawnień spadkowych, co w istocie skutkuje zagrożeniem ich praw majątkowych, nabytych w wyniku dziedziczenia.

W ocenie Rzecznika, w świetle powyższych zarzutów – rozwiniętych w uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej – złożenie skargi nadzwyczajnej w niniejszej sprawie pozostaje konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 89 § 1 *in principio* u.SN). Wydanie przez sąd kolejnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, pomimo iż sprawa o tym samym przedmiocie została już wcześniej prawomocnie rozpoznana, stanowi przejaw rażącej wadliwości zaistniałej w procesie sądowego stosowania prawa, która ze względu na konieczność ochrony porządku prawnego i przywrócenie ładu w stosunkach pomiędzy spadkobiercami zmarłego R. I., uzasadnia odstępstwo od jednej z fundamentalnych zasad państwa prawa, jaką jest stabilność i trwałość orzeczeń sądowych.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik wniósł o uchylenie w całości przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 91 § 1 u.SN postanowienia Sądu Rejonowego w B. z dnia 30 kwietnia 2013 r. wydanego w sprawie o sygn. I Ns (...) i umorzenie postępowania w tej sprawie, zainicjowanego wnioskiem M. D. o stwierdzenie nabycia spadku.

Pismem z 29 marca 2021 r. odpowiedź na skargę nadzwyczajną złożyła wnioskodawczyni M. D., reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. Zgłaszając swój udział w sprawie, wskazała, że przyłącza się do skargi i wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nadzwyczajna wniesiona przez Rzecznika Praw Obywatelskich jest w sposób oczywisty zasadna.

Skarga spełnia wymogi formalne. Orzeczenie wydane zostało przez sąd powszechny. Zaskarżone postanowienie jest również prawomocne. Zgodnie z art. 363 § 1 k.p.c., orzeczenie sądu staje się prawomocne, jeżeli nie przysługuje co do niego środek odwoławczy lub inny środek zaskarżenia. W analizowanej sprawie żaden z uczestników postępowania spadkowego nie wywiódł od zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego apelacji, w związku z czym wykluczone zostało wniesienie skargi kasacyjnej. Z akt sprawy nie wynika również, że od zaskarżonego orzeczenia wniesiono wcześniej skargę nadzwyczajną (art. 90 § 1 u.SN).

Zgodnie z art. 89 § 1 *in fine* u.SN, skarga nadzwyczajna nie przysługuje, jeżeli orzeczenie może być zmienione lub uchylone w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Sąd Najwyższy podziela pogląd Skarżącego, że orzeczenie Sądu Rejonowego może być wyeliminowane z obrotu prawnego jedynie w drodze skargi nadzwyczajnej, bowiem nie może zostać wzruszone w drodze innych środków prawnych. Z uwagi na upływ terminu przewidzianego w art. 408 k.p.c., w brzmieniu sprzed nowelizacji, brak jest możliwości wniesienia skargi o wznowienie postępowania, która zgodnie z treścią uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 10 lipca 2012 r., III CZP 81/18, była jedynym możliwym środkiem wzruszenia jednego z dwóch wydanych postanowień spadkowych w tej samej sprawie, bowiem zastosowania nie znajdzie w tym przypadku art. 679 k.p.c.

Nie było także możliwe wykorzystanie innej drogi i złożenie ewentualnie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Ten nadzwyczajny środek zaskarżenia do porządku prawnego wprowadzony został 6 lutego 2005 r. na mocy ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 2005, nr 13, poz. 98). Przepisy dotyczące skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przewidywały dwuletni termin na jej wniesienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia [art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. 2010, nr 155, poz. 1037)], stąd stwierdzić należy, że termin na złożenie tejże skargi od postanowienia, które wydane zostało 30 kwietnia 2013 r., bezsprzecznie upłynął.

Ustawodawca ograniczył czasowo możliwość wniesienia skargi nadzwyczajnej. Zgodnie z art. 89 § 3 u.SN skargę nadzwyczajną wnosi się w terminie 5 lat od uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna – w terminie roku od ich rozpoznania. Przy czym, zgodnie z art. 89 ust. § 4 u.SN, jeżeli zachodzą przesłanki wskazane w jego § 1, a zaskarżone orzeczenie wywołało nieodwracalne skutki prawne, w szczególności jeżeli od uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia upłynęło 5 lat, a także jeżeli uchylene orzeczenia naruszyłoby międzynarodowe zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej, Sąd Najwyższy ogranicza się do stwierdzenia wydania zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu których wydał takie rozstrzygnięcie, chyba że zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji przemawiają za wydaniem rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 91 § 1 u.SN. Jednocześnie jednak na mocy przepisu przejściowego, tj. art. 115 § 1 u.SN, w okresie 6 lat od wejścia w życie ustawy o Sądzie Najwyższym (co miało miejsce 3 kwietnia 2018 r.) skarga nadzwyczajna może być wniesiona także od prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie w sprawach, które uprawomocniły się po dniu 17 października 1997 r.

W świetle art. 89 § 3 oraz art. 115 § 1 i 1a u.SN, biorąc pod uwagę datę wydania i uprawomocnienia zaskarżonego w przedmiotowej sprawie orzeczenia, nie budzi wątpliwości legitymacja Rzecznika Praw Obywatelskich do wniesienia

skargi nadzwyczajnej, podobnie jak dochowanie terminu na jej wniesienie. Skarga została złożona wprawdzie po upływie pięcioletniego terminu, o którym mowa w art. 89 § 3 u.SN, jednak nie oznacza to braku możliwości wydania orzeczenia na podstawie art. 91 § 1 u.SN. Należy zwrócić uwagę, że Rzecznik Praw Obywatelskich jako podstawę wniesienia skargi nadzwyczajnej, przywołał także art. 115 § 1 u.SN, zgodnie z którym – jak już wyżej wskazano – w okresie 6 lat od dnia wejścia w życie u.SN, tj. 3 kwietnia 2018 r., skarga nadzwyczajna może być wniesiona od prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie w sprawach, które uprawomocniły się po dniu 17 października 1997 r. Stosownie natomiast do art. 115 § 1a u.SN, skargę nadzwyczajną wnieść może Prokurator Generalny lub Rzecznik Praw Obywatelskich. Sąd Najwyższy uprawniony jest do ewentualnego uchylenia zaskarżonego wyroku w przypadku, gdyby okazało się, że podniesione w skardze nadzwyczajnej zarzuty są zasadne oraz jeżeli przemawiają za tym zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP.

Przechodząc do analizy merytorycznej zarzutów skargi nadzwyczajnej, trzeba wskazać, co następuje.

Należy podzielić zarzut rażącego naruszenia prawa procesowego, polegającego na niewłaściwym zastosowaniu art. 669 w zw. z art. 677 § 1 k.p.c., w następstwie pominięcia dyspozycji art. 199 § 1 pkt 2 *in fine* w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., poprzez wydanie rozstrzygnięcia o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłym R. I. w sprawie I Ns (...) przez Sąd Rejonowy w B. pomimo, że ten sam Sąd wydał już wcześniej prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku po tym samym spadkodawcy.

Postanowieniem z 14 lutego 2007 r., I Ns (...), Sąd Rejonowy w B. orzekł bowiem, że spadek po R. I., zmarłym dnia 9 czerwca 2006 r. w B., ostatnio zamieszkałym w S., na podstawie ustawy nabyły dzieci: M. D., R. I. i G. M. I. w częściach, t.j. po 1/3 każde z nich (k. 18, I Ns (...)). Orzeczenie to uprawomocniło się, nie zostało zaskarżone przez żadną ze stron. Poprzez wydanie kolejnego orzeczenia w tym samym przedmiocie doszło zatem do rażącego naruszenia prawa (art. 199 § 1 pkt 2 *in fine* k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), w toku postępowania w sprawie z wniosku M. D. o stwierdzenie nabycia spadku po ojcu, poprzez jego

niewłaściwe zastosowanie (art. 89 § 1 pkt 2 u.SN). Istnienie prawomocnego orzeczenia tego samego Sądu, dotyczącego tej samej sprawy, stało na przeszkodzie orzekaniu po raz wtóry o stwierdzeniu nabycia praw do spadku po R. I.. Na skutek tego doszło do sytuacji, w której o tym samym przedmiocie postępowania (spadku po R. I.) rozstrzygają dwa prawomocne orzeczenia, przy czym są one sprzeczne ze sobą. Należy zauważyć, że wcześniejsze z tych orzeczeń (z 14 lutego 2007 r., I Ns (...)) stwierdza nabycie spadku na podstawie ustawy po R. I. przez jego dzieci M. D., R. I. i G. M. I. w częściach, po 1/3 przez każde z nich, natomiast zaskarżone skargą nadzwyczajną postanowienie z 30 kwietnia 2013 r., I Ns (...), stwierdza dziedziczenie po tym samym spadkodawcy na podstawie testamentu notarialnego przez jego córkę M. D. w całości.

Ze względu na zasadę powagi rzeczy osądzonej niedopuszczalnym jest, aby w obrocie prawnym występowały dwa prawomocne postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po tej samej osobie, dodatkowo różnej treści.

Należy uznać, że poprzez wydanie zaskarżonego postanowienia doszło do naruszenia wywodzonych z art. 2 Konstytucji RP zasad: zaufania do państwa i bezpieczeństwa prawnego, jak też konstytucyjnego prawa do dziedziczenia, chronionego w ramach art. 21 i art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, oraz konstytucyjnego prawa do sądu – art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Zasada demokratycznego państwa prawnego wyraża między innymi konieczność zapewnienia pewności co do prawa. Dlatego też postępowania nadzwyczajne, mające służyć wzruszeniu prawomocnych orzeczeń sądowych, dotyczyć powinny tylko najistotniejszych i najbardziej rażących wad wyroków bądź postanowień, a także takich wad postępowania. Nie mogą one bowiem zastępować kontroli instancyjnej i prowadzić do ponownego rozpoznania sprawy (por. wyrok NSA z 5 października 2017 r., II FSK 1286/17), co odpowiadać powinno konstytucyjnej zasadzie proporcjonalności.

Konstytucja w art. 45 statuuje zasadę prawa do sądu, zgodnie z którą każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Prawo do sądu realizowane ma być według reguł ustalonych przez ustawodawcę w procedurach stworzonych dla rozpoznawania spraw poszczególnych rodzajów. Z kolei przepisy

te w aspekcie dotyczącym postępowania cywilnego, nakładają na sąd obowiązek badania z urzędu przesłanek, o których mowa w art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., czy też w art. 379 pkt 3 k.p.c., niezależnie od etapu postępowania, na którym sąd powziął informację co do ich wystąpienia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 marca 2019 r., I NSNc 1/19).

Należy uznać, że w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku, sąd ma obowiązek podejmowania działania z urzędu. Obowiązek działania *ex officio* oznacza, że sąd nie może poprzestać na tym, co zostanie zaoferowane przez uczestników postępowania, bowiem ocenić musi, czy stwarza to wystarczającą podstawę do prawidłowego stwierdzenia kto nabył spadek. Sąd, aby zadośćuczynić obowiązkowi wynikającemu z art. 677 k.p.c., powinien ustalić pełny krąg spadkobierców ustawowych, ewentualne istnienie testamentu i jego ważność, sprawdzić czy nie zachodzą negatywne przesłanki dziedziczenia, ustalić czy w skład spadku wchodzi gospodarstwo rolne i komu przypadło w drodze dziedziczenia (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 24 października 2001 r., III CZP 64/01, OSNC 2002, nr 5, poz. 61). W tym kontekście, po stronie sądu istnieje także obowiązek, aby ustalić na podstawie dostępnych instrumentów, w ramach odbieranego zapewnienia, czy wcześniej po tym samym spadkodawcy nie toczyło się już jakiejkolwiek postępowanie o stwierdzenie nabycia praw do spadku. Jak wynika z akt sprawy I Ns (...), Sąd Rejonowy zaniechał ustalenia tej okoliczności z urzędu.

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym stwierdza, że wydanie dwóch orzeczeń spadkowych w okolicznościach niniejszej sprawy godzi w konstytucyjną zasadę demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, jak również w zasady z niej wynikające, tj. zasadę zaufania do państwa i bezpieczeństwa prawnego, a także konstytucyjne prawo dziedziczenia i prawo do sądu. W sytuacji, kiedy na skutek rażącego naruszenia prawa wydane zostają dwa orzeczenia spadkowe, *nota bene* odmiennie rozstrzygające kwestię dziedziczenia, uprawnione jest twierdzenie, że w sprawie nie może być mowy o uzyskaniu przez uczestników postępowania spadkowego wiążącego stanowiska sądu, a powstała sytuacja tworzy stan niepewności prawnej, w ramach którego spadkobiercy nie uzyskują jednoznacznego potwierdzenia

uprawnień spadkowych, w czym w sposób oczywisty przejawia się naruszenie konstytucyjnego prawa do sądu.

Niezależnie od kwestii poprawności merytorycznej analizowanego rozstrzygnięcia, kolejne postępowanie w przedmiocie nabycia spadku po tej samej osobie jest niedopuszczalne na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 *in fine* w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., i dlatego zakwestionowane przez RPO postanowienie podlega uchyleniu, a postępowanie umorzeniu ze względu na dyspozycję art. 91 § 1 ustawy o SN, który inaczej niż w postępowaniu wywołanym skargą kasacyjną w sprawie cywilnej (art. 398¹⁹ k.p.c.), nie przewiduje możliwości odrzucenia wniosku (pozwu) przez Sąd Najwyższy z powodu przeszkody, która występowała już w chwili złożenia wniosku (pozwu).

W związku z tym, że substratem zaskarżenia jest postanowienie Sądu Rejonowego w B. z 30 kwietnia 2013 r., I Ns (...), którego wydanie było niedopuszczalne ze względu na uprzednie uprawomocnienie się postanowienia o stwierdzeniu nabycia praw do spadku po tym samym spadkodawcy R. I., to jedyne rozstrzygnięcie jakie w sprawie może zapaść, to rozstrzygnięcie formalne, eliminujące wadliwe orzeczenie z obrotu prawnego.

Zaistnienie przesłanek szczegółowej oraz funkcjonalnej z art. 89 § 1 u.SN uzasadnia stwierdzenie, że uchylenie zaskarżonego nakazu jest proporcjonalnym środkiem pozwalającym zapewnić zgodność z art. 2 Konstytucji RP, przy czym w związku z tym, że skarga złożona została po upływie 5 lat od uprawomocnienia zaskarżonego nakazu zapłaty, niezbędne jest ustalenie czy na przeszkodzie uwzględnieniu skargi i wydaniu rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 91 § 1 u.SN nie stoi art. 89 § 4 lub art. 115 § 2 u.SN.

Zgodnie z art. 115 § 2 u.SN, jeżeli zachodzą przesłanki wskazane w art. 89 § 1 u.SN, a zaskarżone orzeczenie wywołało nieodwracalne skutki prawne, w szczególności jeżeli od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia upłynęło 5 lat, Sąd Najwyższy ogranicza się do stwierdzenia wydania zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu których wydał takie rozstrzygnięcie, chyba że zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji przemawiają za wydaniem rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 91 § 1 u.SN.

Z przepisu tego wynika zatem, że w przypadku, gdy od uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia upłynęło 5 lat, to pomimo stwierdzenia zaistnienia przesłanek określonych w art. 89 § 1 u.SN, zasadą jest ograniczenie się przez Sąd Najwyższy do stwierdzenia wydania zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa. Odstąpienie od tej zasady wymaga wykazania, że zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji przemawiają za wydaniem rozstrzygnięcia uchylającego zaskarżone orzeczenie.

W przedmiotowej sprawie przy ocenie zaistnienia przesłanki, o której mowa w art. 115 § 2 *in fine* u.SN należy przede wszystkim uwzględnić szczególne okoliczności jakie zaistniały już po wydaniu zaskarżonego postanowienia. Wskazać bowiem należy, że art. 115 § 2 u.SN wprowadza dodatkowe ograniczenia co do możliwości uchylenia zaskarżonego orzeczenia, wyłączając ją w sytuacji, gdy wywołało ono nieodwracalne skutki prawne, w szczególności jeżeli od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia upłynęło 5 lat. Przepis art. 115 § 2 u.SN zawiera zatem *lex specialis* względem unormowania z art. 91 § 1 u.SN i w przypadku formułowanego na jego podstawie żądania uchylenia zaskarżonego orzeczenia, na podmiocie inicjującym kontrolę nadzwyczajną zasadniczo ciąży obowiązek przytoczenia odpowiedniej podstawy oraz uzasadnienia zaistnienia przesłanki pozwalającej na wydanie rozstrzygnięcia, o którym mowa w tym przepisie.

W rozpoznawanej skardze nadzwyczajnej co prawda zabrakło zarówno bezpośredniego przywołania art. 115 § 2 *in fine* u.SN jak i uzasadnienia dla wniosku o zastosowanie tego wyjątku, niemniej jednak, niezależnie od upływu czasu, Sąd Najwyższy powinien wziąć pod uwagę niewątpliwie dobro osób znajdujących się w stanie niepewności prawnej z powodu funkcjonowania w obrocie prawnym zaskarżonego orzeczenia. W sprawie niniejszej należy uznać, że nie ma miejsca przypadek wystąpienia „nieodwracalnych skutków prawnych” postanowienia o stwierdzeniu nabycia praw do spadku, które ma charakter deklaratoryjny.

W związku z powyższym, w ocenie składu orzekającego, zgodne z zasadą słuszności będzie uchylenie zaskarżonego postępowania i umorzenie postępowania w sprawie, co zasadniczo zgodne jest z wnioskiem Skarżącego.

Jednocześnie, zauważyć trzeba, że jakiegokolwiek merytoryczne rozstrzygnięcie o porządku dziedziczenia po spadkodawcy w tejże sprawie jest niedopuszczalne, a postępowanie powinno zostać umorzone, niezależnie nawet od racji merytorycznych.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 91 § 1 w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN, orzekł jak w sentencji postanowienia.

O wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną Sąd Najwyższy orzekł na podstawie z art. 398¹⁸ k.p.c., zgodnie z którym w razie wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka koszty procesu w postępowaniu kasacyjnym podlegają wzajemnemu zniesieniu. Powołany przepis z mocy art. 95 pkt 1 u.SN stosuje się również do postępowania w sprawie skargi nadzwyczajnej.